

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

JULIANE KOKOTT

föredraget den 18 december 2008¹

I — Inledning

1. Ön Cypern är sedan turkiska trupper intervenerat år 1974 uppdelad i en grekisk-cypriotisk sydlig del och en turkisk-cypriotisk nordlig del. Republiken Cypern har folkrättsligt erkänts som stat av världssamfundet och företräder *de jure* visserligen Cypern som helhet, kontrollerar *de facto* emellertid endast den södra delen av ön. I den norra delen har Turkiska Republiken Nordcypern (TRNC), som endast har erkänts av Turkiet, etablerat sig.²

2. Trots att förhandlingarna om återförening under ledning av Förenta nationerna och EU inte kunde slutföras med avsett resultat anslöt sig Republiken Cypern till Europeiska unionen år 2004. Genom ett separat protokoll till anslutningsfördraget uppsköts tillämpningen av gemenskapens regelverk i de områden på ön över vilka Republiken Cypern inte utövar någon makt.

3. Med anledning av delningen flydde och fördrevs ett stort antal människor som tillhörde de båda befolkningsgrupperna. Flera av de människor som fördrevs gjorde gällande äganderätt till fastigheter som de har varit tvungna att lämna.³ De fastigheter som hade lämnats av grekcyprioter i TRNC anses där ha övergått till staten. Myndigheterna i TRNC har överlåtit flera av dessa fastigheter till privata rättssubjekt. Frågan hur de fördrivas återkrav på egendom ska behandlas är en av de frågor som inte löstes vid förhandlingarna om återförening.

4. I detta sammanhang uppkom tvisten mellan Meletios Apostolides och de brittiska makarna Orams. Makarna Orams förvärvade en fastighet i norra Cypern från en privat överlåtare. Meletios Apostolides, vars familj fördrevs från den norra delen, har gjort gällande äganderätt till denna fastighet. I anledning av dennes talan förpliktade under-

1 — Originalspråk: tyska.

2 — Se avseende den historiska utvecklingen även generaladvokaten Gulmanns förslag till avgörande av den 20 april 1994 i mål C-432/92 (REG 1994, s. I-3087), punkterna 9–13.

3 — År 2005 var 1 400 klagomål (till övervägande del anförda av grekcyprioter) anhängiga vid Europadomstolen mot Turkiet på grund av kränkningar av äganderätten (se Europadomstolens dom av den 22 december 2005, Xenides-Arestis mot Turkiet, nr 46347/99, 38 § – domen i målet Xenides-Arestis II).

rätten i Nicosia, som är en domstol inom det grekisk-cypriotiska området, makarna Orams att lämna fastigheten och att betala diverse belopp. Meletios Apostolides yrkade att denna dom skulle erkännas och verkställas i Förenade kungariket.

II — Tillämpliga bestämmelser

A — Protokoll nr 10 om Cypern

6. Protokoll nr 10 om Cypern⁵ som bifogats anslutningsakten från år 2003 har följande lydelse:

”DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

5. Court of Appeal, som befattar sig med verkställighetsförfarandet, har frågat om domstolar i Förenade kungariket är skyldiga att göra detta enligt rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.⁴ Detta kan ifrågasättas dels av det skälet att domen avser en fastighet inom ett område i Cypern där Republiken Cypern inte utövar någon makt och där tillämpningen av gemenskapsrätten därför i stor utsträckning har uppskjutits, dels inträffade oegentligheter vid den ort där Orams är bosatta inom det turkisk-cypriotiska området vid delgivningen av stämningsansökan.

SOM BEKRÄFTAR sitt engagemang för en allsidig lösning av Cypernproblemet, i överensstämmelse med relevanta resolutioner av Förenta nationernas säkerhetsråd, och sitt starka stöd till de bemödanden som Förenta nationernas generalsekreterare gör i detta syfte,

SOM FINNER att en sådan allsidig lösning av Cypernproblemet ännu inte har uppnåtts,

4 — EGT L 12, 2001, s. 1.

5 — Akt om villkoren för Republiken Tjeckien, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakien anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen – Protokoll nr 10 om Cypern, EUT L 236, 2003, s. 955.

SOM FINNER att det därför är nödvändigt att uppskjuta tillämpningen av regelverket i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen,

SOM BEAKTAR att detta uppskov skall upphöra om en lösning av Cypernproblemet uppnås,

SOM BEAKTAR att Europeiska unionen är beredd att anpassa villkoren för en sådan lösning i enlighet med de principer som ligger till grund för EU,

SOM följaktligen ANSER att ingenting i detta protokoll skall hindra åtgärder i detta syfte,

SOM BEAKTAR att sådana åtgärder inte skall påverka tillämpningen av regelverket på de villkor som fastställs i anslutningsfördraget i någon annan del av Republiken Cypern,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

Artikel 1

SOM FINNER det nödvändigt att fastställa villkoren för att tillämpa relevanta bestämmelser i EU-rätten på linjen mellan de ovan nämnda områdena och dels de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen, dels Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands östra suveräna basområde,

SOM ÖNSKAR att Cyperns anslutning till Europeiska unionen skall vara till fördel för alla cypriotiska medborgare och främja inbördes fred och försoning,

1. Tillämpningen av regelverket skall uppskjutas i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen.

2. Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen besluta när det uppskov som avses i punkt 1 skall upphöra.

Artikel 2

1. Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen fastställa villkoren för att tillämpa bestämmelserna i EU-rätten på linjen mellan de områden som avses i artikel 1 och de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen.

2. Sådana åtgärder skall inte påverka tillämpningen av regelverket på de villkor som fastställs i anslutningsfördraget i någon annan del av Republiken Cypern.

Artikel 4

2. Gränsen mellan det östra suveräna basområdet och de områden som avses i artikel 1 skall betraktas som en del av de suveräna basområdenas yttre gränser i enlighet med del IV i bilagan till protokollet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern under den tid då tillämpningen av regelverket är uppskjuten i enlighet med artikel 1.

Vid en uppgörelse skall rådet enhälligt på förslag av kommissionen besluta om anpassningar av villkoren för Cyperns anslutning till Europeiska unionen med avseende på den turkcypriotiska befolkningsgruppen.”

B — Förordning nr 44/2001

Artikel 3

1. Ingenting i detta protokoll skall hindra åtgärder som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i de områden som avses i artikel 1.

7. Enligt artikel 1.1 är förordning nr 44/2001 tillämplig på privaträttens område.

8. Kapitel II i förordningen innehåller bestämmelser om domstols behörighet. Avsnitt 6 i detta kapitel innehåller bestämmelser om exklusiv behörighet. Framför allt ska enligt artikel 22 "[f]öljande domstolar ...,

oberoende av parternas hemvist, ha exklusiv behörighet: ”En dom skall inte erkännas om

1. Om talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom, domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen. ...”
- 1) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där domen görs gällande,

9. I artiklarna 33–37 i förordningen regleras erkännande av domar. Härvid uppställs i artikel 33 inledningsvis principen att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat ska erkännas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. I artiklarna 34 och 35 regleras de skäl av vilka erkännande av en dom undantagsvis kan vägras.
- 2) det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta,

10. Artikel 34 har i utdrag följande lydelse: ...”

11. I artikel 35 regleras den betydelse som iakttagandet av behörighetsreglerna har för erkännandet enligt följande:

fastigheten från tredje man år 2002. De har uppfört en villa på fastigheten och använder regelbundet fastigheten som semesterbostad.

”1. En dom skall vidare inte erkännas om den strider mot bestämmelserna i avsnitten 3, 4 och 6 i kapitel II, och inte heller i de fall som avses i artikel 72.

...

3. Domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas på andra grunder än som avses i punkt 1. Behörighetsreglerna omfattas inte av de i artikel 34.1 åsyftade grunderna för rättsordningen (ordre public).”

13. Meletis Apostolides väckte talan vid underrätten i Nicosia mot makarna Orams. Genom skrivelse av den 26 oktober 2004 utfärdade domstolen stämning mot motparten. På stämningarna stod makarna Orams adress i Förenade kungariket angiven och de delgavs Linda Elizabeth Orams samma dag på fastigheten i Lapta genom en stämningsman från underrätten i Nicosia. Stämningsmannen upplyste inte Linda Elizabeth Orams om att han var stämningsman, utan uppgav i stället att han var ett bud och att han inte visste något om handlingarna.

14. Stämningarna var avfattade på grekiska, vilket är ett språk som inte talas i den norra delen, men vilket utgör ett av de officiella språken i Republiken Cypern. Makarna Orams förstår inte grekiska. Linda Elizabeth Orams insåg emellertid att det var fråga om rättsliga handlingar från en myndighet.

III — Faktiska omständigheter, det nationella förfarandet och tolkningsfrågorna

12. Meletios Apostolides är enligt lagen i Republiken Cypern ägare till en fastighet i Lapithos (Lapta) i Kyreniadistriktet (Girne) som ligger i den del av Republiken Cypern över vilken Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen. Makarna Orams förvärvade enligt egna uppgifter

15. Käranden får enligt lagen i Republiken Cypern yrka att tredskodom ska meddelas, om inte svaranden avger svaromål inom tio dagar från delgivningen av stämningen. På första sidan i stämningen erinrades det på grekiska om detta. Att avge svaromål är en processhandling som inte innebär att grunderna för svaromålet behöver anges.

16. Enligt egna uppgifter tog Linda Elizabeth Orams fredagen den 29 oktober 2004 det första steget för att leta rätt på en advokat som kunde företräda henne. Först den 2 november 2004 fick hon en tid för rådgivning hos advokaten Liatsos. Advokat Liatsos översatte stämningsansökan i huvuddrag och förklarade att han inte kunde företräda Linda Elizabeth Orams, eftersom han saknade behörighet att föra talan vid domstolar i Republiken Cypern. Han rekommenderade att Linda Elizabeth Orams skulle söka upp advokat Osman, som hade varit inblandad i det påstådda köpet av fastigheten. Advokat Osman hade emellertid gått i pension. Linda Elizabeth Orams lyckades dock den 3 november 2004 träffa advokat Osmans dotter som hade tagit över byrån. Advokat Osmans dotter upplyste Linda Elizabeth Orams om att hon inte är behörig att föra talan vid domstolar i Republiken Cypern. Hon hänvisade Linda Elizabeth Orams till advokaten Gunes Mentès.

17. Linda Elizabeth Orams lyckades få till stånd ett möte med advokat Mentès först fredagen den 5 november 2004 kl. 17.00. Advokat Mentès var enligt hennes uppgifter en av de få advokater i den norra delen som är behörig att föra talan vid domstolar i Republiken Cypern och som hade vissa kunskaper i grekiska. Linda Elizabeth Orams uppdrog åt advokat Mentès att företräda henne och hennes make i saken. Advokat Mentès uppgav att han skulle inställa sig vid underrätten i Nicosia nästföljande arbetsdag, måndagen den 8 november 2004, och avge svaromål.

18. Tisdagen den 9 november 2004 hade makarna Orams ännu inte avgett något svaromål, varför tredsakodomen meddelades och makarna Orams förpliktades

1. att riva ned den villa, den simbassäng och det stängsel som de hade uppfört på fastigheten,
 2. att utan dröjsmål ge Meletios Apostolides fri förfoganderätt över fastigheten,
 3. att till Meletios Apostolides betala diverse belopp i form av skadestånd och månatlig hyra jämte ränta för tiden till dess att domen hade verkställts,
 4. att inte personligen, eller genom ombud, fortsätta med de olagliga ingreppen på fastigheten, och
 5. att ersätta Meletios Apostolides rättegångskostnader jämte ränta (på vissa belopp).
19. Makarna Orams avgav sina respektive svaromål den 15 november 2004 och överklagade tredsakodomen.

20. För att ett överklagande av en tredskodom ska bifallas krävs det enligt Republiken Cyperns lag att svaranden kan visa att dennes talan inte är uppenbart ogrundad ("arguable defense"). Den 19 april 2005 meddelade underrätten i Nicosia dom i målet, efter det att makarna Orams och Meletios Apostolides hade förebringat bevisning och hade yttrat sig, att det inte hade visats att talan inte är uppenbart ogrundad. Makarna Orams överklagade denna dom. Överklagandet avslogs i Cyperns högsta domstols dom av den 21 december 2006.

21. Meletios Apostolides ansökte den 18 oktober 2005 enligt förordning nr 44/2001 om verkställighet av tredskodomen av den 9 november 2004 och underrättens i Nicosia dom av den 19 april 2005. Den 21 oktober 2005 beslutade en biträdande domare (Master) vid Queen's Bench Division of the High Court of England and Wales att domarna kunde verkställas i England.

22. Makarna Orams överklagade beslutet till High Court (domare Jack) enligt artikel 43 i förordning nr 44/2001. Överklagandet bifölls. Meletios Apostolides överklagade detta beslut till Court of Appeal enligt artikel 44 i förordning nr 44/2001, vilken genom beslut av den 19 juni 2007 (som inkom till domstolen den 14 september 2007) beslutade att hänskjuta följande tolkningsfrågor till domstolen:

- "1. Innebär den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 till akten om Cyperns anslutning till Europeiska unionen från år 2003 ska skjutas upp i den norra delen hinder för en domstol i en medlemsstat att erkänna och verkställa en dom, som har meddelats av en domstol i Republiken Cypern som har sitt säte i den regeringskontrollerade delen, och som avser fast egendom belägen i den norra delen, när ansökan har gjorts därom enligt rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande av och verkställighet av domar på privaträttens område, vilken ingår i gemenskapens regelverk?
2. Innebär artikel 35.1 i förordning nr 44/2001 att en domstol i en medlemsstat har rätt att, eller är skyldig att, inte erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende fast egendom i den sistnämnda medlemsstaten som är belägen i ett område över vilket regeringen i den medlemsstaten inte utövar den faktiska kontrollen? Står en sådan dom i synnerhet i strid med artikel 22 i förordning nr 44/2001?
3. Kan erkännande eller verkställighet av en dom som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, som har sitt säte i ett område i den medlemsstaten över vilket den ifrågavarande medlemsstatens rege-

ring utövar den faktiska kontrollen och som avser fast egendom belägen i det område över vilket regeringen inte utövar den faktiska kontrollen, vägras enligt artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 på den grunden att domen av praktiska orsaker inte kan verkställas där den fasta egendomen är belägen, trots att domen är verkställbar i den regeringskontrollerade delen av medlemsstaten?

var uppenbart ogrundad (vilket är en förutsättning enligt nationell rätt för att ett överklagande av en treds-kodom ska bifallas)?

4. Kan en svarande motsätta sig verkställighet av en tredskodom eller en dom från högre rätt i fråga om överklagandet av tredskodomen enligt artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 på den grunden att denne inte har delgetts stämningsansökan i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, när

— en tredskodom har getts mot svaranden,

— svaranden har överklagat tredskodomen vid ursprungsdomstolen, och

— överklagandet har ogillats efter ett fullständigt och opartiskt förfarande, eftersom svaranden inte hade förmått visa att dennes talan inte

Gör det någon skillnad om förfarandet endast hade inneburit en prövning av huruvida svaranden hade avgett svaromål?

5. Vilka faktorer är relevanta vid prövningen enligt artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 av huruvida svaranden 'har delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål'? Ska i synnerhet följande faktorer tillmätas relevans:

a) Svarandens, eller dennes ombuds, handlingar (eller passivitet) efter det att svaranden hade delgetts stämningsansökan.

b) Svarandens eller dennes ombuds uppträdande och de svårigheter som svaranden eller dennes ombud har stött på.

- c) Den omständigheten att svarandens ombud skulle ha kunnat avge svaromål innan tredskodomen meddelades.”

för förfaranden och domar för vilket förordningen innehåller bestämmelser.

23. I förfarandet vid domstolen har Meletios Apostolides, makarna Orams, den grekiska, den polska och den cypriotiska regeringen, samt Europeiska gemenskapernas kommission yttrat sig.

IV — Rättslig bedömning

A — Den första tolkningsfrågan

24. Court of Appeal önskar med sin första tolkningsfråga få klarhet i huruvida den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 ska skjutas upp i den norra delen av Cypern utgör hinder för att erkänna och verkställa en dom enligt förordning (EG) nr 44/2001 när domen avser anspråk på en fastighet som är belägen i detta område.

25. För att besvara denna fråga ska det inledningsvis hänvisas till skillnaden mellan det *territoriella* tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 och *referensområdet*

26. Det territoriella tillämpningsområdet för gemenskapsrätten är enligt artikel 229 EG medlemsstaternas territorium med undantag för vissa områden som definieras i denna bestämmelse. Bestämmelserna i avdelning IV i tredje delen i EG-fördraget, som rör området med frihet, säkerhet och rättvisa, är emellertid enligt villkoren i artikel 69 EG endast tillämpliga i samband med de protokoll som anges där för Förenade kungariket, Irland och Danmark. Förenade kungariket och Irland har på denna grundval valt att tillämpa förordning nr 44/2001, Danmark har emellertid valt att inte tillämpa denna förordning.⁶ Förordningen gäller därför i Förenade kungariket och med förbehåll för protokoll nr 10 i Republiken Cypern.

27. I förordning nr 44/2001 regleras dels domstolars behörighet inom deras territoriella tillämpningsområde, dels erkännande och verkställighet av domar som meddelas av dessa domstolar i en annan medlemsstat än den i vilken domen har meddelats. Förordningen innehåller däremot inga bestämmelser om erkännande eller verkställighet av domar som meddelats i tredjeland i gemenskapen

⁶ — Se artikel 1.3 i förordning nr 44/2001 och skälen 20 och 21 i denna förordning.

eller av domar som meddelats i medlemsstaternas domstolar i tredjeland.

28. Från det territoriella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 ska dess *referensområde* skiljas, det vill säga det område till vilket domar som har meddelats i domstol i en medlemsstat som ska erkännas och verkställas enligt förordningen kan hänföra sig. Referensområdet sträcker sig längre än tillämpningsområdet och omfattar även tredjeland. Förordningen gäller därför även för tvister med anknytning till tredjeland.

29. Domstolen har bekräftat detta i domen i målet *Owusu*⁷ och i ett yttrande avseende *Luganokonventionen*.⁸ Enligt detta kan den internationella karaktären som är relevant för tillämpningen av förordningen även föreligga i tredjeland med anledning av den ort där de omtvistade omständigheterna ägde rum.⁹ Förordningen syftar nämligen till att undanröja de hinder för den inre marknadens funktion som kan följa av att de nationella lagstiftningarna om domstols internationella behörighet samt erkännande och verkställighet av ett utländskt avgörande skiljer sig åt. Enligt domstolens uppfattning har dessa skillnader även negativ inverkan på den inre marknaden när de avser avgöranden som endast har anknytning till ett tredjeland.¹⁰

30. Det ska nu utredas vilken verkan protokoll nr 10 har med avseende på tillämpningsområdet och referensområdet för förordning nr 44/2001.

31. Det är ostridigt mellan parterna att uppskjutandet av tillämpningen av regelverket i de områden i Republiken Cypern, där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen, som föreskrivs i artikel 1.1 i protokollet, inskränker det territoriella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001. Erkännande eller verkställighet av en dom som har meddelats av en domstol i en medlemsstat i norra delen av Cypern kan följaktligen inte ske med stöd av förordningen. Det är enligt förordningen inte heller möjligt att erkänna eller verkställa en dom som har meddelats av en domstol som ligger i denna del av Cypern i en annan medlemsstat.

32. Court of Appeal har emellertid inte konfronterats med någon av dessa situationer. Den ska i stället avgöra om en dom som har meddelats av en domstol som ligger i det område som kontrolleras av Republiken Cyperns regering kan verkställas i Förenade kungariket. Inskränkningen av det territoriella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 genom protokoll nr 10 avser därför inte förevarande fall.

33. Det är enbart makarna Orams som anser att protokollet även utgör hinder mot att tillämpa förordningen på domar som medde-

7 — Dom av den 1 mars 2005 i mål C-281/02, *Owusu* (REG 2005, s. I-1383), punkt 29.

8 — Yttrande nr 1/03 av den 7 februari 2006 (REG 2006, s. I-1145), punkt 143.

9 — Domen i målet *Owusu* (ovan fotnot 7), punkt 26, och yttrande nr 1/03 (ovan fotnot 8), punkt 145.

10 — Domen i målet *Owusu* (ovan fotnot 7), punkt 34.

lats i dess territoriella tillämpningsområde och även ska erkännas och verkställas där, men avser ett rättsförhållande med anknytning till områden som inte kontrolleras av Republiken Cyperns regering.

sive protokoll) är visserligen överordnade sekundärrätten. Syftet med förordningen är emellertid att uppnå målen med EG-fördraget.¹²

34. Såsom de andra parterna har framhållit talar redan ordalydelsen i artikel 1.1 i protokollet mot denna tolkning. I denna artikel talas nämligen om uppskjutande av tillämpningen av regelverket i detta område och inte *med avseende på* detta område.

35. Härtill kommer att bestämmelserna i en anslutningsakt enligt vilka undantag eller avvikelser från bestämmelserna i fördraget kan göras enligt fast rättspraxis med beaktande av de berörda fördragsbestämmelserna måste tolkas restriktivt och vara begränsade till det strikt nödvändiga.¹¹

36. Även om uppskjutandet av tillämpningen av regelverket i förevarande fall inte direkt avser gemenskapens primärrätt utan förordning nr 44/2001 kan ovannämnda slutsats tillämpas på denna. Anslutningsakten (inkluderande

37. Artikel 65 på vilken förordning nr 44/2001 grundar sig ger uttryckligen rätt att vidta åtgärder för förbättring och förenkling av erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden i mål och ärenden av civil och kommersiell natur, *i den mån de behövs för att den inre marknaden ska fungera väl*. Den klara avgränsningen av domstolarnas behörighet i gemenskapen samt erkännande och verkställighet av domar främjar i själva verket utövandet av de grundläggande friheterna, eftersom indrivning av fordringar i samband med gränsöverskridande varuleveranser, tjänster eller kapitalöverföringar samt utövandet av rätten till fri rörlighet för personer underlättas.

38. Följaktligen måste protokoll nr 10 tolkas så, att uppskjutandet av tillämpningen av förordning nr 44/2001 måste vara begränsat till det strikt nödvändiga. Därvid ska särskilt syftet och ändamålet med protokollet beaktas.

11 — Se dom av den 29 mars 1979 i mål 231/78, kommissionen mot Förenade kungariket (REG 1979, s. 1447; svensk specialutgåva, volym 4, s. 429), punkt 13, av den 25 februari 1988 i de förenade målen 194/85 och 241/85, kommissionen mot Grekland (REG 1988, s. 1037), punkterna 19–21, av den 14 december 1989 i mål C-3/87, Agegate (REG 1989, s. 4459), punkt 39, och av den 3 december 1998 i mål C-233/97, Kappahl (REG 1998, s. I-8069), punkt 18.

12 — Se skäl 2 i förordning nr 44/2001 i vilket det hänvisas till sambandet med upprättandet av den inre marknaden.

39. Parterna är eniga om att syftet med att uppskjuta tillämpningen av regelverket är att göra det möjligt för Republiken Cypern att ansluta sig till Europeiska unionen, trots att förhandlingarna om återföreningen tidigare inte kunde slutföras med avsett resultat. Man vill undvika att Republiken Cypern som medlemsstat åsidosätter gemenskapsrätten, eftersom den inte kan göra bestämmelserna i regelverket tillämpliga inom hela territoriet.

40. Såsom framför allt kommissionen har framhållit ska emellertid inte alla gemenskapsrättsliga bestämmelser med anknytning till områden som kontrolleras av den turkisk-cypriotiska gemenskapen uteslutas. Den omständigheten att tillämpningen av regelverket ska skjutas upp utgör således inte hinder mot åtgärder som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i de områden som angetts enligt artikel 3.1 i protokollet.¹³ Med stöd av artikel 2 i protokollet antogs dessutom genom rådets förordning (EG) nr 866/2004¹⁴ bestämmelser beträffande den fria rörligheten för varor och personer mellan de olika områdena.

41. Dessa bestämmelser står inte i strid med målet i protokollet att göra det möjligt för Republiken Cypern att ansluta sig till unionen trots den begränsade faktiska kontrollen över

dess territorium, utan främjar sammanslagningen av de båda delarna av landet.

42. Enligt målet i protokollet ska tillämpningen av förordning nr 44/2001 inte heller uppskjutas i förevarande fall. Erkännande och verkställighet av domar som meddelats av underrätten i Nicosia i Förenade kungariket medför inga skyldigheter som är omöjliga att uppfylla för Republiken Cypern med avseende på norra Cypern som innebär att den kommer i konflikt med gemenskapsrätten. Endast domstolarna i Förenade kungariket måste agera.

43. Makarna Orams har emellertid hänvisat till ett annat mål i protokollet att medföra en allsidig lösning av Cypernproblemet, i överensstämmelse med relevanta resolutioner av Förenta nationernas säkerhetsråd,¹⁵ vilket framför allt kommer till uttryck i skäl 1. Den omtvistade dom som underrätten i Nicosia har meddelat föregriper en allsidig lösning av egendomsfrågan. Det strider därför mot målen i protokollet och den tillämpliga resolutionen av Förenta nationerna att erkänna och verkställa domen.

13 — Detta mål eftersträvas i rådets förordning (EG) nr 389/2006 av den 27 februari 2006 om införande av en stödordning för att stimulera den ekonomiska utvecklingen inom den turkisk-cypriotiska befolkningsgruppen och om ändring av förordning (EG) nr 2667/2000 om Europeiska byrån för återuppbyggnad (EUT L 65, s. 51).

14 — Rådets förordning (EG) nr 866/2004 av den 29 april 2004 om en ordning enligt artikel 2 i protokoll nr 10 till anslutningsakten (EUT L 161, s. 128, rättad i EUT L 206, 2004, s. 51).

15 — Den resolution från säkerhetsrådet som avser Cypern finns sammanställd på Förenta nationernas fredsbevarande personal i Cyperns (UNFICYP) Internetsida: www.unficyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Denna invändning kan emellertid inte leda till att förordning nr 44/2001 i princip inte ska tillämpas i medlemsstaterna när en dom som meddelas i en domstol i en medlemsstat har anknytning till norra delen av Cypern.

45. Det är visserligen korrekt att säkerhetsrådet regelbundet har uppmanat till att freden i Cypern ska upprätthållas och den territoriella integriteten i landet ska säkerställas. I detta sammanhang har det även uppmanat världssamfundet att avstå från varje åtgärd som skulle kunna förvärra konflikten.¹⁶ Av dessa mycket allmänna uppmaningar kan emellertid inte någon skyldighet utläsas att inte erkänna domar som meddelats av grekisk-cypriotiska domstolar avseende äganderätt till fastigheter inom det turkisk-cypriotiska området.

46. Det är dessutom långt ifrån klart om tillämpningen av förordningen innebär att Cypernkonflikten förvärras. Den kan likväl motverka att konflikten förvärras och främja normaliseringen av de ekonomiska relationerna. Vad gäller öppningen av gränsen mellan de båda delarna av Cypern för den fria rörligheten för varor och personer¹⁷ är ett

flertal olika rättsförhållanden tänkbara där erkännande och verkställighet av domar som meddelats av Republiken Cypern i andra medlemsstater samt tillämpningen av regler om behörighet i förordningen även är av intresse för parter som är bosatta i den norra delen.

47. Parterna är således även oeniga om att erkännande och verkställighet av den här aktuella domen skadar eller främjar en slutgiltig lösning av egendomsfrågan. Meletis Apostolides har gjort gällande att en överlåtelse av fastigheter som exproprierats i TRNC till medborgare i andra medlemsstater gör det svårare att lämna tillbaka dem vid en senare samförstånds lösning. Om personer i hans ställning kan göra gällande anspråk på grund av äganderätten till dessa fastigheter i andra medlemsstater, så har detta en avskräckande verkan på potentiella förvärvare.

48. Det är inte nödvändigt att här slutgiltigt avgöra vilka verkningar den omständigheten att tillämpningen av förordningen ska uppskjutas har på fall med anknytning till norra delen av Cypern på den politiska processen för att lösa konflikten. Tillämpningen av förordningen kan nämligen inte vara beroende av sådana komplexa politiska bedömningar. Detta strider mot rättssäkerhetsprincipen som ska beaktas enligt målen

16 — Se bland annat resolutionerna 353 (1974) av den 20 juli 1974, 541 (1983) av den 18 november 1983 och 1251 (1999), av den 29 juni 1999.

17 — Se vad gäller utvecklingen av den fria rörligheten för varor och personer kommissionens meddelande av den 27 augusti 2008, "Årsrapport om genomförandet av rådets förordning (EG) nr 866/2004 av den 29 april 2004 och om den situation som är resultatet av dess tillämpning", KOM(2008) 0529.

i förordningen.¹⁸ Reglerna om behörighet i förordningen måste göra det möjligt att på ett klart och förutsägbart sätt fastställa vilken domstol som är behörig.¹⁹ Klaganden i ett mål vid en domstol i en medlemsstat måste dessutom med tillräcklig säkerhet kunna bedöma om en dom genom vilken förfarandet avslutas kan verkställas i en annan medlemsstat med stöd av förordningen, såvida inte några av de skäl till att vägra verkställighet som föreskrivs i förordningen föreligger.

49. Meletios Apostolides har till och med gått ännu längre. Han menar att det är nödvändigt att tillämpa förordning nr 44/2001 för att ta hänsyn till de krav som angetts i domen i målet *Loizidou* som meddelades av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen).²⁰

50. I denna och andra domar fastställde Europadomstolen att de exproprieringar

som genomfördes till följd av ockupation av den norra delen av Cypern inte är verksamma och inte innebär att de fördrivnas ägarpositioner ifrågasätts.²¹ Den omständigheten att tillträdet till fastigheten eller nyttjandet av denna nekas utgör därför ett åsidosättande av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen och rätten till skydd för hemmet (artikel 8.1 i Europakonventionen) i den mån som de berörda har en bostad på fastigheten.²² Europadomstolen har emellertid nyligen även erkänt att den kommitté för fast egendom som inrättats av TRNC i princip är förenlig med de krav som anges i Europakonventionen, men sökanden i det målet tillerkändes likväl ersättning för åsidosättande av dess rättigheter enligt Europakonventionen.²³

51. Det ska i detta sammanhang inledningsvis konstateras att ingen av de ovannämnda domarna avsåg Meletios Apostolides situation. Följaktligen föreligger inget konstaterande från Europadomstolen avseende hans konkreta äganderätt som direkt ska beaktas.

18 — Avseende Brysselkonventionen, se dom av den 28 september 1999 i mål C-440/97, *GIE Groupe Concorde m.fl.* (REG 1999, s. I-6307), punkt 23, av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, *Besix* (REG 2002, s. I-1699), punkt 24, och domen i målet *Owusu* (ovan fotnot 7), punkt 38. Avseende förordning nr 44/2001, se dom av den 22 maj 2008 i mål C-462/06, *Glaxosmithkline och Laboratoires Glaxosmithkline* (REG 2008, s. I-3965), punkt 33.

19 — Se, för ett liknande resonemang, skäl 11 i förordning nr 44/2001 och domen i målet *Glaxosmithkline och Laboratoires Glaxosmithkline* (ovan fotnot 18), punkt 33, samt, avseende Brysselkonventionen, domen i målet *Owusu* (ovan fotnot 7), punkterna 39 och 40.

20 — Se Europadomstolens dom av den 18 december 1996 i målet *Loizidou mot Turkiet*, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI.

21 — Europadomstolens dom i målet *Loizidou* (ovan fotnot 20), 46 §. Se även Europadomstolens dom av den 10 maj 2001 i målet *Cypern mot Turkiet*, nr 25781/94, CEDH 2001-IV.

22 — Europadomstolens dom i målet *Loizidou* (ovan fotnot 20), 64 §, och domen i målet *Xenides-Arestis II* (ovan fotnot 3): Åsidosättande av artikel 1 i det första tilläggsprotokollet och åsidosättande av artikel 8.1 i Europakonventionen (rätten till skydd för hemmet) med vidare hänvisningar.

23 — Europadomstolens dom av den 7 december 2006, *Xenides-Arestis mot Turkiet*, nr 46347/99, §§ 37 och 42 – domen i målet *Xenides-Arestis III*. Europadomstolen förpliktade svaranden att se till att skadestånd kan utdömas enligt konventionen (*Xenides-Arestis II* (ovan fotnot 3), § 40), se även beslut av den 14 mars 2005 i målet *Xenides-Arestis mot Turkiet I* angående upptagande till sakprövning.

52. Eventuellt måste man överväga huruvida rätten till en rättvis rättegång och till ett effektivt domstolskydd som föreskrivs i artikel 6.1 i Europakonventionen till och med innebär att det är nödvändigt att den dom som meddelats av underrätten i Nicosia som direkt avser Meletios Apostolides anspråk ska verkställas.²⁴ Europadomstolen har emellertid, såvitt framgår, hittills endast erkänt en sådan rättighet med avseende på verkställighet i ursprungsstaten.²⁵ Frågan om huruvida artikel 6.1 i Europakonventionen även medför en skyldighet att erkänna och verkställa utländska domstolsavgöranden behöver inte besvaras här, eftersom förordning nr 44/2001 av de skäl som angetts ovan är tillämplig och innehåller en motsvarande rättighet. Artikel 6.1 i Europakonventionen föranleder inte heller någon annan bedömning än att förordningen ska tillämpas på ett sätt som är korrekt och konformt med de mänskliga rättigheterna.

53. Den första tolkningsfrågan ska besvaras på följande sätt:

Den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 till anslutningsakten från år 2003 ska skjutas upp i de områden i Republiken Cypern där Republiken

Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen utgör inte hinder för en domstol i en annan medlemsstat att med stöd av förordning nr 44/2001 erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i Republiken Cypern med anknytning till ett område som inte kontrolleras av republikens regering.

B — Den andra till den femte tolkningsfrågan

54. Med den andra till den femte frågan har Court of Appeal bett domstolen om en tolkning av artiklarna 35.1 och 34.1 och 34.2 i förordning nr 44/2001 med avseende på eventuella hinder för erkännande och verkställighet i den mening som avses i dessa bestämmelser. Innan dessa frågor kan besvaras ska det klargöras om förordningen är tillämplig. Kommissionen har nämligen ifrågasatt om det rör sig om privaträttens område, i den mening som avses i artikel 1.1 i förordningen.

1. Inledande anmärkningar angående förordningens tillämpningsområde

55. Kommissionen har visserligen påpekat att tvisten mellan Meletios Apostolides och makarna Orams är en tvist mellan privata

24 — Se i detta sammanhang Matscher, F., "Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen", i *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, s. 294 och s. 318 och, av samma författare, "Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen", i *Festschrift für Helmut Kollhoser*, 2004, s. 427 och sidan 444 och följande sida. Geimer, R., "Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht", i *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, volym 33, Heidelberg, 1994, sidan 219 och följande sida.

25 — Se Europadomstolens dom av den 19 mars 1997, Hornsby mot Grekland, nr 18357/91, Recueil des arrêts et décisions 1997-II, 40 §, och av den 7 maj 2002, i målet Burdov mot Ryssland, nr 59498/00, ECHR 2002-III, 34 §.

rättssubjekt. Den anser emellertid att den ska placeras i ett större sammanhang och att det ska beaktas att antalet tvister rörande fast egendom tillhörande fördrivna grekcyprioter hänförde sig till den militära ockupationen av norra Cypern.

56. Det ligger i linje med internationell praxis att överlåta lösningen av individuella tvister rörande äganderätten efter väpnade konflikter åt speciella organ, såsom föreskrevs i Annanplanen avseende återföreningen av Cypern. Efter det att detta hade misslyckats antog TRNC bestämmelser som motsvarade de krav som angetts av Europadomstolen²⁶ för att klargöra rätten till ersättning och inrättade en kommitté för fast egendom. Rätten till återställande av egendom och ersättning för att den inte kunnat användas som omfattades av dessa hade offentligrättslig karaktär.

57. Det ska vid tillämpningen av förordning nr 44/2001 beaktas att det finns ett alternativt rättsligt medel som är förenligt med Europakonventionen. Enligt artikel 71.1 i förordningen ska förordningen inte inverka på konventioner som på särskilda områden reglerade domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar. Den ersättningsregim som infördes under Europadomstolens insyn kan tolkas som en sådan konvention.

26 — Se i detta sammanhang hänvisningarna i fotnot 23 ovan.

58. Det ska i detta sammanhang inledningsvis erinras om domstolens fasta rättspraxis. Enligt denna rättspraxis utgör begreppet ”på privaträttens område” ett självständigt begrepp som ska tolkas mot bakgrund dels av förordning nr 44/2001 och Brysselkonventionens syften och systematik, dels av de allmänna principer som framgår av de nationella rättssystemen, som helhet betraktade.²⁷

59. Därvid faller endast mål mellan en offentlig myndighet och ett privat rättssubjekt utanför förordningens tillämpningsområde när nämnda myndighet utövar en offentlig-rättslig maktbefogenhet.²⁸ Målet Lechouritou²⁹, till vilket kommissionen har hänvisat, avsåg en talan som hade väckts av ett privat rättssubjekt mot Förbundsrepubliken Tyskland på grund av de skador som hade uppkommit till följd av den tyska krigsmaktens krigsförbrytelser.

60. I förevarande fall har Meletios Apostolides emellertid inte gjort gällande skadeståndsanspråk eller ersättningsanspråk mot en statlig myndighet. Apostolides har i stället gjort gällande ett civilrättsligt anspråk att få en fast egendom utlämnad till sig och mot makarna Orams gjort andra anspråk i samband med att den fasta egendomen inte kunnat användas.

27 — Dom av den 14 oktober 1976 i mål 29/76, LTU (REG 1976, s. 1541; svensk specialutgåva, volym 3, s. 195), av den 16 december 1980 i mål 814/79, Rüffer (REG 1980, s. 3807), punkt 7, av den 14 november 2002 i mål C-271/00, Baten (REG 2002, s. I-10489), punkt 28, av den 15 maj 2003 i mål C-266/01, Préservatrice foncière TIARD (REG 2003, s. I-4867), punkt 20, av den 18 maj 2006 i mål C-343/04, CEZ (REG 2006, s. I-4557), punkt 22, och dom av den 15 februari 2007 i mål C-292/05, Lechouritou m.fl. (REG 2007, s. I-1519), punkt 29.

28 — Se avseende Brysselkonventionen dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel (REG 2002, s. I-8111), punkt 26.

29 — Se ovan fotnot 27.

61. Karaktären av dessa anspråk förändras inte därigenom att Meletis Apostolides möjligen har alternativa eller ytterligare anspråk av offentligrättslig art mot myndigheter i TRNC. Det behöver av det skälet här inte avgöras om dessa alternativa och kompletterande anspråk faktiskt förelåg när Meletis Apostolides begärde att den dom som meddelats av underrätten i Nicosia skulle verkställas.³⁰

62. Domstolen har visserligen slagit fast att det förhållandet att en person agerar med stöd av ett anspråk som har sin grund i ett utövande av offentligrättsliga befogenheter räcker för att talan – oavsett vilket förfarande som härvid är tillämpligt enligt den nationella rättsordningen – ska undantas från Brysselkonventionens tillämpningsområde.³¹ Man skulle i detta sammanhang kunna behålla i minnet att kränkningen av rätten till egendom ursprungligen hänförde sig till de åtgärder som de turkiska styrkorna eller myndigheterna i TRNC har vidtagit. Ovan nämnda konstaterande från domstolen gäller följaktligen endast för det fall att det rör sig om ett mål mellan en offentlig myndighet och ett privat rättssubjekt.³²

63. Om det föreligger flera olika rättsförhållanden, delvis mellan en myndighet och en privaträttslig person, delvis endast mellan

privaträttsliga personer är rättsförhållandet mellan parterna i målet, grunderna för talan och de närmare bestämmelserna om hur den ska väckas och föras avgörande.³³ I målet vid den nationella domstolen har en klagande som är ett privat rättssubjekt gjort gällande privaträttsliga anspråk mot andra privata rättssubjekt vid en civilmålsdomstol, vilket innebär att det enligt alla relevanta omständigheter klart föreligger en civilrättslig tvist.

64. Det vore troligen möjligt att undanta dessa civilrättsliga anspråk genom en nationell eller en folkrättslig bestämmelse och endast hänvisa de berörda till ett ersättningsanspråk eller skadeståndsanspråk mot staten. Detta skulle kunna leda till att anspråk inte längre skulle kunna göras gällande på civilrättslig väg.

65. Republiken Cypern har emellertid uppenbarligen inte utnyttjat denna möjlighet. Det finns emellertid inte heller något motsvarande internationellt avtal. Underrätten i Nicosia och överrätterna har i vart fall inte beaktat ett sådant undantag för civilrättsliga anspråk eller för civilprocess i deras domar. Även om detta skulle utgöra en felaktig rättstillämpning, får Court of Appeal inom ramen för förfarandet för verkställighet i princip varken ompröva underrättens i Nicosia behörighet (artikel 34.3 i förordning nr 44/2001) eller pröva om den dom som ska erkännas är rättsenlig i materiellt hänseende (artiklarna 36 och 45.2 i förordningen).

30 — De tillämpliga bestämmelserna som enligt Europadomstolens uppfattning i princip motsvarar kraven i Europakonventionen trädde först i kraft den 22 december 2005 och den 30 mars 2006 (se domen i målet *Xenides-Arestis III* (ovan fotnot 23), 11 §).

31 — Domen i målet *Rüffer* (ovan fotnot 27), punkt 15, och domen i målet *Lechouritou* (ovan fotnot 27), punkt 41.

32 — Se domen i målet *Rüffer* (ovan fotnot 27), punkt 8.

33 — Se domen i målet *Baten* (ovan fotnot 27), punkt 31, domen i målet *Préservatrice foncière TIARD* (ovan fotnot 27), punkt 23, och dom av den 5 februari 2004 i mål C-265/02, *Frahuil* (REG 2004, s. I-1543), punkt 20.

66. Kommissionen förefaller emellertid anse att de civilrättsliga anspråken också undanträngs genom den internationella rätten, genom att TRNC har infört ett ersättningssystem som i princip godtagits av Europadomstolen.

67. Jag godtar inte denna argumentation.

68. Av domen i målet *Xenides-Arestis III*,³⁴ i vilken Europadomstolen fastställde att ersättningssystemet är förenligt med Europakonventionen, framgår inte att denna bestämmelse innebär att civilrättsliga anspråk inte kan göras gällande enligt lagstiftningen i Republiken Cypern. Europadomstolen fastställde tvärtom uttryckligen att klaganden är skyldig att hänskjuta frågan om ersättning till kommittén för fast egendom och tillerkände i stället själv klaganden ersättning.³⁵

69. Det är också tveksamt om en annan uppfattning skulle kunna hävdas. Europadomstolen har nämligen själv fastställt att de exproprieringar som TRNC har genomfört i princip inte har någon rättslig verkan på grund av att den inte har erkänts internationellt.³⁶ Den har endast erkänt att vissa bestämmelser som utformats av statliga

enheter och som inte har erkänts internationellt kan anses ha verkan för att undvika nackdelar för den berörda befolkningen.³⁷ Den omständigheten att ersättningssystemet emellertid är till nackdel för de berörda parterna och att det inte föreligger samförstånd med Republiken Cypern, innebär att civilrättsliga anspråk inte kan göras gällande på ett effektivt sätt, går långt därutöver.³⁸

70. Kommissionens argumentation att förordning nr 44/2001 enligt artikel 71.1 i förordningen är underordnad det ersättningssystem som har godkänts av Europadomstolen är inte heller hållbar.

71. I denna bestämmelse föreskrivs att förordningen ”inte [ska] inverka på konventioner som medlemsstaterna har tillträtt och som på särskilda områden reglerar domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar”.

³⁴ — Ovan fotnot 23.

³⁵ — Domen i målet *Xenides-Arestis III* (ovan fotnot 23), 37 §.

³⁶ — Se hänvisningarna i fotnot 21 ovan.

³⁷ — Se domen i målet *Loizidou* (ovan fotnot 20), 45 §, och domen i målet *Xenides-Arestis I* (ovan fotnot 23).

³⁸ — Detta innebär inte nödvändigtvis att var och en som har lidit skada samtidigt kan begära att få sin fastighet utelämnad på civilrättslig väg och betalning av ersättning till följd av en expropriering. I den mån som parallella förfaranden kan tillämpas kan de förmåner som erhållits i det andra förfarandet beaktas för att undvika otillbörliga vinster.

72. Det står klart att det ersättningssystem som TRNC har infört, Europadomstolens domar i denna fråga och Europakonventionen själv att denna inte omfattas av denna definition. Europakonventionen är visserligen en konvention, den innehåller emellertid inte några särskilda bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på särskilda områden som omfattas av förordningens tillämpningsområde. TRNC:s ensidiga bestämmelser är ingen konvention och Europadomstolen har i sina domar i denna fråga inte uttalat sig om erkännande eller verkställighet av civilrättsliga domar.

i den medlemsstaten inte utövar den faktiska kontrollen.

75. När det gäller svaret på denna fråga ska det först konstateras att syftet med nämnda förordning enligt skälen 2, 6, 16 och 17 är att säkerställa den fria rörligheten för domstolsavgöranden från medlemsstaterna på privaträttens område, genom att förenkla formaliteterna, så att dessa avgöranden kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.³⁹

73. Det kan följaktligen fastställas att den dom som ska erkännas i målet vid den nationella domstolen avser ett mål på privaträttens område, i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 44/2001, och domen därmed omfattas av förordningens tillämpningsområde.

76. I enlighet med detta syfte föreskrivs i artikel 33.1 i förordning nr 44/2001 att en dom som har meddelats i en medlemsstat ska erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. Det är endast möjligt att vägra att erkänna en dom i de fall som anges i artiklarna 34 och 35.

2. Den andra tolkningsfrågan

74. Den nationella domstolen har ställt sin andra tolkningsfråga för att få klarhet i huruvida artikel 35.1 jämförd med artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 innebär att en domstol i en medlemsstat har rätt att, eller är skyldig att, inte erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende fast egendom i den sistnämnda medlemsstaten som är belägen i ett område över vilket regeringen

77. Enligt artikel 38.1 i förordning nr 44/2001 ska en dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten verkställas i en annan medlemsstat sedan domen, på ansökan av part, har förklarats vara verkställbar där. Enligt artikel 45.1 i förord-

³⁹ — Dom av den 14 december 2006 i mål C-283/05, ASML (REG 2006, s. I-12041), punkt 23.

ningen får den domstol vid vilken ansökan görs avslå en ansökan om verkställighetsförklaring endast på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35.

78. Därvid uppställs i artikel 35.3 i förordningen principen att domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten för domen inte får omprövas. Ett undantag gäller enligt artikel 35.1 i fråga om åsidosättande avseende vissa domstolar med exklusiv behörighet, däribland den i artikel 22.1 i förordningen föreskrivna behörigheten för den domstol där fast egendom är belägen.

79. Enligt artikel 22.1 ska, om talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom, domstolarna i den medlemsstat där egendomen är belägen ha exklusiv behörighet, oberoende av parternas hemvist. Denna bestämmelse anses ha åsidosatts i den mening som avses i artikel 35.1, om domen avser sakrätt till en fastighet som inte är belägen i ursprungsstaten, Republiken Cypern, utan i en annan medlemsstat.

80. Såsom Meletios Apostolides, den grekiska och den cypriotiska regeringen samt kommissionen med fog har hävdad är

Republiken Cypern från folkrättsligt perspektiv den enda erkända staten på ön Cypern.⁴⁰ Dess territorium omfattar även den norra delen av ön, där den omtvistade fastigheten är belägen.⁴¹ TRNC, som utövar den faktiska kontrollen över detta område, har förutom av Turkiet inte erkänts av någon annan stat.⁴² Av protokoll nr 10 framgår att även parterna till anslutningsakten ansåg att norra delen av Cypern var en del av Republiken Cyperns territorium och därmed en del av anslutningsterritoret. Det hade annars varit överflödigt att uppskjuta tillämpningen av gemenskapens regelverk i denna del av ön.

81. En dom om vars verkställighetsförklaring det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra avser åtminstone även⁴³ sakrätt, nämligen äganderätt till en fastighet som är belägen i Republiken Cypern. En bokstavstolkning av artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 visar att det alltså inte

40 — Se domen i målet *Anastasiou m.fl.* (ovan fotnot 2), punkt 40.

41 — Se bland annat Tomuschat, C., "The Accession of Cyprus to the European Union", i Häberle, P., Morlock, M., och Skouris, V., (utgivare), *Festschrift für Dr. Tsatsos*, Baden-Baden, 2003, sidorna 672 och 676.

42 — Se generaladvokaten Gulmanns förslag till avgörande i målet *Anastasiou* (ovan fotnot 2), punkt 12. Förenta nationernas säkerhetsråd fördömde uttryckligen att Turkiska Republiken Nordcypern hade utropats och uppmanade till att inte erkänna TRNC (se resolutionerna 541 (1983) av den 18 november 1983 och 550 (1984) av den 11 maj 1984, tillgängliga på Internet: www.unficypr.org/nqcontent.cfm?a_id=1636). Genom förklaringen av den 16 november 1983 (*Europeiska gemenskapernas bulletin*, nr 11/1983, punkt 2.4.1) och av den 27 mars 1984 (*Europeiska gemenskapernas bulletin*, nr 3/1984, punkt 2.4.3) fördömde även medlemsstaternas utrikesministrar inom ramen för det politiska samarbetet de utropade förklaringarna om oberoende. Se avseende frågan om erkännande även Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, sidan 41 och följande sidor.

43 — Om ersättning för nyttjande tillerkänns, så skulle detta kunna innebära att artikel 22.1 inte är tillämplig (se dom av den 9 juni 1994 i mål C-292/93, REG 1994, s. I-2535, punkt 15).

föreligger tvivel vad gäller domstolarnas exklusiva behörighet i denna medlemsstat.

fastigheter i den norra delen. Eftersom det inte förelåg någon faktisk kontroll över detta område, hade domstolarna i Republiken Cypern nämligen inte den fördel som särskild närhet innebär.

82. Makarna Orams anser emellertid att denna slutsats vederläggs av syftet och ändamålet med bestämmelsen.

83. Enligt fast rättspraxis är huvudorsaken till att domstolarna i den konventionsstat där fastigheten är belägen har getts exklusiv behörighet att domstolen på platsen är den som är bäst lämpad att bedöma tvister om sakrätt i fast egendom.⁴⁴ Sådana tvister ska i regel prövas enligt bestämmelserna i den stat där fastigheten är belägen. De kräver dessutom ofta en utredning av de faktiska omständigheterna som måste ske på plats. Det är därför förenligt med god rättskipning att med tanke på närheten ge domstolen på den plats där fastigheten är belägen exklusiv behörighet.⁴⁵

84. Makarna Orams har därav dragit slutsatsen att artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas restriktivt och inte innebär att domstolarna i Republiken Cypern har behörighet vad avser talan som rör rättigheter till

85. Frågan om huruvida denna uppfattning, som inte finner något stöd i bestämmelsens ordalydelse, är korrekt behöver slutligen inte besvaras. Artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 skulle nämligen endast ha åsidosatts om i stället för domstolarna i Republiken Cypern domstolarna i en annan *medlemsstat* hade varit behöriga på grund av den ort där den fasta egendomen är belägen. Det har inte framkommit vilken medlemsstat det skulle röra sig om. Oberoende av den folkrättsliga ställningen skulle TRNC i bästa fall kunna jämföras med ett tredjeland. Eftersom en domstol i ett tredjeland emellertid inte har någon exklusiv behörighet direkt på grundval av artikel 22.1, kan denna bestämmelse inte ens anses ha åsidosatts under dessa förutsättningar.

86. Det är visserligen omstritt i doktrinen huruvida artikel 22.1 har en reflexverkan för tredjeländer.⁴⁶ Domstolen har emellertid fastställt att en sådan verkan inte föreligger.

44 — Se avseende Brysselkonventionen dom av den 14 december 1977 i mål 73/77, Sanders (REG 1977, s. 2383), punkterna 10 och 11, av den 10 januari 1990 i mål C-115/88, Reichert och Kockler (REG 1990, s. I-27), punkt 10, av den 13 oktober 2005 i mål C-73/04, Klein (REG 2005, s. I-8667), punkt 16, och av den 18 maj 2006 i mål C-343/04, ČEZ (REG 2006, s. I-4557), punkt 28. Se även Jenard-rapporten till Brysselkonventionen (EGT C 59, 1979, s. 1, på s. 35).

45 — Se särskilt domen i målet ČEZ (ovan fotnot 44), punkt 29.

46 — Avseende det skick i vilken en tvist befinner sig, se Rauscher/Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. uppl., München, 2006, samt artikel 22 i Bryssel I-förordningen, punkt 26, och Layton/Mercer, *European Civil Practice*, 2. uppl., London, 2004, punkt 19.010.

Domstolen har i Luganorapporten fastställt att den exklusiva behörigheten för den domstol där en fast egendom är belägen i tredjeland medför att behörigheten för en domstol i den medlemsstat där en motpart har hemvist enligt artikel 2 i förordningen undanträngs endast av det skälet att Luganokonventionen innehåller en bestämmelse som har samma lydelse som artikel 22 i förordningen. Domstolen i den medlemsstat där motparten har hemvist är endast behörig på grund av förordningen.⁴⁷

87. Det vore i vilket fall fel att låta en sådan reflexverkan även återspeglas i artikel 35.1 i förordning nr 44/2001. Av samspelet mellan artikel 35.1 och 35.3 framgår nämligen att det endast i undantagsfall är möjligt att underlåta att erkänna eller verkställa en dom på grund av åsidosättande av regler om behörighet. Av det skälet kan tillämpningsområdet för artikel 35.1 inte utvidgas genom att även ett åsidosättande av behörigheten för domstolar i tredjeländer som inte är parter i Luganokonventionen blir ett hinder mot erkännande.

88. För fullständighetens skull ska det nämnas vilka konsekvenser det skulle få om TRNC i strid med den här företrädde uppfattningen skulle behandlas analogt med ett tredjeland. I det fallet skulle vid tvister i samband med en fastighet som är belägen där domstolarna i Republiken Cypern inte ha någon exklusiv behörighet enligt artikel 22.1 i förordning nr 44/2001. De allmänna reglerna om behörighet skulle följaktligen vara tillämpliga. Huruvida underrätten i Nicosia

faktiskt var behörig eller inte⁴⁸ skulle enligt artikel 35.3 i förordningen inte ha någon betydelse för erkännandet eller verkställigheten av dess dom.

89. Den andra frågan ska således besvaras på följande sätt. Artikel 35.1 jämförd med artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 innebär att en domstol i en medlemsstat inte har rätt att inte erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende fast egendom i den sistnämnda medlemsstaten som är belägen i ett område över vilket regeringen i den medlemsstaten inte utövar den faktiska kontrollen.

3. Den tredje tolkningsfrågan

90. Den tredje tolkningsfrågan avser tolkningen av ordre public-förbehållet i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001. Den nationella domstolen frågar sig om erkännande eller verkställighet av en dom med åberopande av detta undantag kan vägras när domen av praktiska orsaker inte kan verkställas

47 — Yttrande nr 1/2003 (ovan fotnot 8), punkt 153.

48 — Enligt artikel 2.1 i förordning nr 44/2001 skulle emellertid domstolar där motparten är bosatt vara behöriga. Huruvida semestervillan i Lapithos också kan anses som bosättningsort vid sidan av bosättningsorten i Förenade kungariket fastställs enligt artikel 59.1 i förordningen enligt *lex fori*. På grund av att bosättningsorten befinner sig i norra delen av Cypern uppkommer emellertid liknande problem som vid tillämpningen av artikel 22.1.

i ursprungsstaten av det skälet att den avser en fastighet som är belägen i ett område i denna stat över vilket regeringen i den staten inte utövar den faktiska kontrollen.

91. I artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 föreskrivs att en dom inte ska erkännas om ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den medlemsstat där domen görs gällande.

92. I den grundläggande domen i målet *Krombach*⁴⁹ slog domstolen fast att artikel 27 i Brysselkonventionen, som föregick artikel 34 i förordning nr 44/2001, ska tolkas restriktivt. Bestämmelsen utgör nämligen ett hinder för genomförandet av ett av de grundläggande målen med konventionen, nämligen att inrätta en självständig och fullgången ordning som säkerställer den fria rörligheten för domar i gemenskapen. Bestämmelsen om grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i artikel 27.1 i Brysselkonventionen ska därför endast tillämpas i extraordinära fall.⁵⁰

49 — Dom av den 28 mars 2000 i mål C-7/98, *Krombach* (REG 2000, s. I-1935), punkterna 19–21. Se även dom av den 11 maj 2000 i mål C-38/98, *Renault* (REG 2000, s. I-2973), punkt 26.

50 — Domen i målet *Krombach* (ovan fotnot 49), punkt 21, och domen i målet *Renault* (ovan fotnot 49), punkt 26, med hänvisning till dom av den 4 februari 1988 i mål 145/86, *Hoffmann* (REG 1988, s. 645), punkt 21, och av den 10 oktober 1996 i mål C-78/95, *Hendrikman och Feyen* (REG 1996, s. 4943), punkt 23.

93. Därav drog domstolen följande slutsats:⁵¹

”En tillämpning av bestämmelsen om grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i artikel 27.1 i konventionen ... kommer i fråga endast i det fall då erkännandet eller verkställandet av den dom som har meddelats i en annan konventionsstat på ett oacceptabelt sätt skulle innebära en konflikt med rättsordningen i den stat där domen görs gällande, så till vida att den kränker en grundläggande princip. Med hänsyn till förbudet mot en omprövning i sak av den utländska domen måste denna kränkning innebära ett klart åsidosättande av en rättsregel som anses vara fundamental i rättsordningen i den stat där domen görs gällande eller av en rättighet som erkänns som grundläggande i denna rättsordning.”

94. Domstolen slog slutligen fast att det i princip visserligen står konventionsstaterna fritt att, med stöd av förbehållet i artikel 27.1 i Brysselkonventionen, i enlighet med sin nationella begreppsbildning bestämma de krav som grunderna för rättsordningen ställer, men att gränserna för detta begrepp ska omfattas av tolkningen av konventionen.⁵² Även om det inte ankommer på domstolen att definiera innehållet i grunderna för rättsordningen i en konventionsstat, är det alltså domstolens uppgift att kontrollera gränserna inom vilka domaren i en konventionsstat kan tillämpa detta begrepp för att inte erkänna en dom som har meddelats av en domstol i en annan konventionsstat.⁵³

51 — Domen i målet *Krombach* (ovan fotnot 49), punkt 37, och domen i målet *Renault* (ovan fotnot 49), punkt 30.

52 — Domen i målet *Krombach* (ovan fotnot 49), punkt 22, och domen i målet *Renault* (ovan fotnot 49), punkt 27.

53 — Domen i målet *Krombach* (ovan fotnot 49), punkt 23, och domen i målet *Renault* (ovan fotnot 49), punkt 28.

95. Mot bakgrund av dessa konstateranden ska det undersökas om den omständigheten att en dom inte kan verkställas i ursprungsstaten kan anses som ett uppenbart åsidosättande av grunderna för rättsordningen, i den mening som avses i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, som innebär att domen inte kan erkännas eller verkställas i en annan medlemsstat.

96. Såsom den grekiska regeringen och kommissionen med rätta har gjort gällande är verkställbarheten av en dom i ursprungsstaten enligt artikel 39.1 i förordning nr 44/2001 en förutsättning för verkställighetsförklaringen av en domstol i en annan medlemsstat. En titel ska således inte ha en längre gående verkan i den stat där domen verkställs än i ursprungsstaten.⁵⁴

97. I domen i målet *Coursier*⁵⁵ tolkade domstolen motsvarande avsnitt i artikel 31 i Brysselkonventionen på så sätt att begreppet verkställbar enbart omfattar verkställbarheten i formell mening av utländska avgöranden och inte de villkor som gäller för verkställighet av dessa avgöranden i ursprungsstaten. En dom är inte formellt verkställbar om den har överklagats eller kan överklagas och domen inte har förklarats vara interimistiskt verkställbar.

98. Det skulle strida mot syftet med förordning nr 44/2001 att säkerställa den fria rörligheten för domar att utan vidare erkänna och verkställa domar,⁵⁶ om verkställighetsförklaringen skulle vara beroende av de faktiska förutsättningarna för verkställighet av domen i ursprungsstaten. Till skillnad från verkställigheten i formell mening kan det framför allt inte genom ett intyg enligt artikel 54 i förordningen utan vidare bekräftas om och under vilka förutsättningar en dom konkret kan verkställas i ursprungsstaten. Dessutom medför inte faktiska hinder för verkställighet en annan bedömning av domens rättsliga verkan.

99. Förevarande fall illustrerar den eventuella risk som det skulle medföra om den faktiska verkställbarheten ansågs vara avgörande. Visserligen kan vissa av de fordringar som faststälts i en exekutionstitel för tillfället inte verkställas i Cypern, eftersom Republiken Cypern inte kan utöva någon makt över det område på vilket den berörda fastigheten är belägen. På grund av fordringarna skulle domen däremot kunna verkställas i den del av ön som kontrolleras av Republiken Cypern såvida makarna Orams har tillgångar där, såsom till exempel banktillgodohavanden eller andra fordringar.

100. Eftersom det i artikel 38.1 i förordningen som förutsättning för att en domstol i en annan medlemsstat ska kunna meddela en

54 — Se förklaringarna i Jenard-rapporten (ovan fotnot 45), sidan 47 och följande sida.

55 — Dom av den 29 april 1999 i mål C-267/97 (REG 1999, s. I-2543), punkt 29.

56 — Se i detta avseende ovan punkt 75 i detta förslag till avgörande.

verkställighetsförklaring uttömmande regleras att den utländska domen ska kunna verkställas i ursprungsstaten, kan detta villkor inte ges en annan betydelse inom ramen för ordre public-förbehållet. Till följd av motsvarande överväganden utesluts till exempel även enligt artikel 35.3 andra meningen i förordning nr 44/2001 uttryckligen att avsaknaden av behörighet som inte kan prövas enligt artikel 35.1 trots detta ska beaktas som åsidosättande av grunderna för rättsordningen enligt artikel 34.1.

101. Kommissionen, och med anknytning till detta även makarna Orams, har dessutom ställt frågan om inte en annan grund för rättsordningen kan åberopas mot verkställigheten. De anser att erkännande eller verkställighet av den dom som underrätten i Nicosia har meddelat kan stå i strid med "internationell ordre public" genom att världssamfundets bemödanden att finna en lösning på Cypernproblemet undergrävs.

102. Det ska i detta sammanhang inledningsvis fastställas att den hänskjutande domstolen själv inte har angett ett sådant skäl för att vägra erkännande eller verkställighet i Förenade kungariket. Domstolen är emellertid i princip bunden av det föremål för begäran om förhandsavgörande som den hänskjutande domstolen har fastställt i sitt beslut om hänskjutande. Parterna i målet har

normalt sett ingen rätt att därutöver ställa ytterligare frågor till domstolen.⁵⁷

103. Detta gäller särskilt vid tolkningen av begreppet grunderna för rättsordningen enligt artikel 34.1 i förordning nr 44/2001, eftersom det ankommer på medlemsstaterna att i enlighet med sin nationella begreppsbildning bestämma de krav som grunderna för rättsordningen ställer.⁵⁸ Härtill kommer att Förenade kungarikets regering inte har yttrat sig i målet. Domstolen saknar därför relevant information om huruvida de grunder som kommissionen anfört kan anses som del av grunderna för rättsordningen i denna medlemsstat.

104. Kommissionen har emellertid uttryckligen åberopat *internationell* ordre public. Den har visserligen anfört att det i artikel 34.1 endast hänvisas till grunderna för rättsordningen i den *medlemsstat* i vilken domen ska erkännas. Den anser emellertid att det inte finns något som talar mot att samtidigt anse grunderna för den internationella rättsordningen som del av grunderna för den nationella rättsordningen.

57 — Dom av den 9 december 1965 i mål 44/65, Singer (REG 1965, s. 1267 och s. 1275), av den 17 september 1998 i mål C-412/96, Kainuun Liikenne och Pohjolan Liikenne (REG 1998, s. I-5141), punkt 23, av den 12 augusti 2008 i mål C-296/08, PPU, Santesteban Goicoechea (REG 2008, s. I-6307), punkt 46, och av den 9 oktober 2008 i mål C-404/07, Katz (REG 2008, s. I-7607), punkt 37.

58 — Se ovan punkt 94 i detta förslag till avgörande och hänvisningarna i fotnot 52.

105. Om domstolen finner det lämpligt att resonera kring denna aspekt trots att den inte är föremål för begäran om förhandsavgörande, vill jag i detta sammanhang göra följande anmärkningar.

106. I domen i målet Krombach fastställde domstolen att det är dess uppgift att kontrollera gränserna inom vilka domaren i en konventionsstat till Brysselkonventionen kan tillämpa begreppet ordre public för att inte erkänna en dom som har meddelats av en domstol i en annan konventionsstat.⁵⁹ Eftersom de grundläggande rättigheterna som kommer till uttryck i Europakonventionen utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciperna drog den slutsatsen att en domstol i en medlemsstat har rätt att vägra erkänna en utländsk dom när den utgör ett klart åsidosättande av de grundläggande rättigheterna.⁶⁰

107. Domstolen har således skapat ett samband mellan de grundläggande rättigheter som skyddas genom Europakonventionen på internationell nivå och grunderna för den nationella rättsordningen. Det är följaktligen förenligt med artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 att vägra erkänna en utländsk dom när kraven i grunderna för den nationella rättsordningen innebär att ett klart åsidosättande av de grundläggande rättigheter som regleras i Europakonventionen avhjälpas.

⁵⁹ — Domen i målet Krombach (ovan fotnot 49), punkt 23.

⁶⁰ — Domen i målet Krombach (ovan fotnot 49), punkterna 25–27 och 38–40.

108. Det har ännu inte slutgiltigt klargjorts om domstolarna inte endast har rätt utan till och med är skyldiga att vägra verkställa en utländsk dom som uppenbart åsidosätter de grundläggande rättigheterna. För detta talar att de nationella domstolarna enligt fast rättspraxis är bundna av de grundläggande rättigheterna när de befattar sig med en situation som omfattas av gemenskapsrättens tillämpningsområde.⁶¹

109. Kommissionen har i förevarande fall emellertid inte gjort gällande att den dom som ska verkställas åsidosätter grundläggande rättigheter. Den har i stället betonat målen inom den internationella politiken vad gäller Cypernproblemet. Dessa mål har i viss omfattning fått en rättsligt bindande karaktär i den mån de har kommit till uttryck i resolutioner från Förenta nationernas säkerhetsråd.⁶² Detta gäller till exempel för staternas skyldighet att avstå från varje åtgärd som skulle kunna förvärra Cypernkonflikten.

110. Det är säkerligen mycket värdefullt att upprätthålla freden och återställa den territoriella integriteten i Cypern. Det är emellertid

⁶¹ — Se dom av den 25 november 1986 i de förenade målen 201/85 och 202/85, Klensch m.fl. (REG 1986, s. 3477), punkterna 8–10, av den 13 juli 1989 i mål 5/88, Wachauf (REG 1989, s. 2609), punkt 19, av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, ERT (REG 1991, s. I-2925), punkt 42 och följande punkter, av den 12 juni 2003 i mål C-112/00, Schmidberger (REG 2003, s. I-5659), punkt 75, och av den 11 juli 2006 i mål C-13/05, Chacón Navas (REG 2006, s. I-6467), punkt 56. Se, för ett liknande resonemang, Jayme, E., och Kohler, C., "Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?", i *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, s. 454 och s. 460.

⁶² — Se ovan punkt 45 i detta förslag till avgörande och hänvisningarna i fotnot 16, samt mitt förslag till avgörande av den 18 december 2008 i mål C-394/07, Gambazzi (målet anhängigt vid domstolen), punkt 43.

tivelaktigt om man kan betrakta dessa mål som "en rättsregel som anses vara fundamental i rättsordningen i den stat där domen görs gällande eller ... en rättighet som erkänns som grundläggande i denna rättsordning", i den mening som avses i den rättspraxis som bygger på domen i målet Krombach.⁶³

111. Som anförts ovan är målen och appellerna i säkerhetsrådets resolutioner som avser Cypern i vilket fall emellertid alldeles för allmänt formulerade för att man ur dessa ska kunna härleda den konkreta skyldigheten att inte erkänna domar som meddelats av en domstol i Republiken Cypern avseende äganderätt till en fastighet som är belägen i norra delen av Cypern. Oberoende av detta är det inte heller klart om ett erkännande av domen i detta sammanhang inverkar positivt eller negativt på lösningen av Cypernproblemet eller om det till och med är nödvändigt för att skydda Meletios Apostolides grundläggande rättigheter.⁶⁴

112. Den tredje tolkningsfrågan ska besvaras på följande sätt. En domstol i en medlemsstat kan inte vägra erkänna eller verkställa en dom med återopande av ordre public-förbehållet i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 av det skälet att domen formellt visserligen kan verkställas i ursprungsstaten men av skäl hänförliga till sakomständigheterna inte kan verkställas där.

63 — Domen i målet Krombach (ovan fotnot 49), punkt 37, och domen i målet Renault (ovan fotnot 49), punkt 30.

64 — Se ovan punkterna 45, 45 och 49–52 i detta förslag till avgörande.

4. Den fjärde tolkningsfrågan

113. Den fjärde frågan har ställts i syfte att ta reda på om erkännande av en tredskodom enligt artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 kan vägras på grund av oegentligheter vid delgivningen av stämningsansökan när domen har omprövats inom ramen för ett överklagande-förfarande som inletts av motparten.

114. Enligt artikel 34.2 ska en dom inte erkännas om det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgetts stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål. Sådana oriktigheter i delgivningen kan enligt bestämmelsen emellertid inte återopas, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga tredskodomen men underlåtit detta.

115. Makarna Orams hade i förevarande fall överklagat tredskodomen vid underrätten i Nicosia. Överklagandet ogillades efter ett fullständigt och opartiskt förfarande, eftersom de inte hade förmått visa att deras talan inte var uppenbart ogrundad. De har emellertid anfört en rad omständigheter i samband med

delgivningen av ansökan som gjorde det svårare för dem att förbereda deras svaromål i tid och har i detta avseende hänvisat till rättspraxis avseende artikel 27.2 i Brysselkonventionen.⁶⁵

116. I domen i målet ASML⁶⁶ hänvisade domstolen emellertid till skillnaderna mellan artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 och artikel 27.2 i Brysselkonventionen. Enligt artikel 27.2 i Brysselkonventionen ska en dom inte erkännas ”om en stämningsansökan inte har delgivits en utebliven svarande på rätt sätt och i så god tid att han har hunnit förbereda sitt svaromål”.

117. Enligt artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 är det emellertid inte nödvändigtvis utslagsgivande att delgivningen av stämningsansökan sker på rätt sätt.⁶⁷ I stället är ett effektivt iakttagande av rätten till försvar avgörande. Om en utebliven svarande haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta föreskrivs i artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 numera att rätten till försvar är säkerställd trots oriktigheter vid delgivningen.

118. Ovannämnda rättspraxis avseende artikel 27.2 i Brysselkonventionen kan följaktligen inte överföras på artikel 34.2 i förordning nr 44/2001.⁶⁸

119. Den nya lydelsen tar större hänsyn till målet att underlätta erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden, utan att emellertid inverka på rätten till försvar som enligt fast rättspraxis hör till de grundläggande rättigheter som domstolen ska säkerställa efterlevnaden av.⁶⁹

120. I förevarande fall fanns det en möjlighet att överklaga den tredskodom som under rätten i Nicosia hade meddelat och makarna Orams har utnyttjat denna möjlighet. För det fallet framgår av artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 att erkännande eller verkställighet än mindre inte kan vägras med åberopande av oriktigheter vid delgivningen av stämningsansökan.

121. Detta gäller i varje fall om rätten till försvar trots detta inte inskränks på grund av särskilda omständigheter, till exempel utformningen av överklagandeförfarandet. Det finns emellertid inte något i målet vid

65 — Dom av den 3 juli 1990 i mål C-305/88, Lancray (REG 1990, s. I-2725), punkt 23, av den 12 november 1992 i mål C-123/91, Minalmet (REG 1992, s. I-5661), punkt 21, av den 10 oktober 1996 i målet Hendrikman och Feyen (ovan fotnot 50), punkt 18, och dom av den 16 februari 2006 i mål C-3/05, Verdoliva (REG 2006, s. I-1579), punkt 29.

66 — Domen i målet ASML (ovan fotnot 39), punkt 19 och följande punkter.

67 — Domen i målet ASML (ovan fotnot 39), punkt 20.

68 — Enligt generaladvokaten Léger framgår av bakgrunden till förordning nr 44/2001 att den nya lydelsen riktar sig mot de konsekvenser som framgår av ovannämnda rättspraxis avseende artikel 27.2 i Brysselkonventionen (se förslag till avgörande av den 28 september 2006 i målet ASML (ovan fotnot 39), punkt 51 och följande punkter).

69 — Se domen i målet ASML (ovan fotnot 39), punkt 23 och följande punkter.

den nationella domstolen som ger stöd för att det är fråga om ett sådant fall. Enligt den hänskjutande domstolen kunde makarna Orams framföra sin rättsuppfattning inom ramen för ett fullständigt och opartiskt förfarande. Beslutet avseende överklagandet av domen kunde till och med överklagas vidare till Högsta domstolen, vilket makarna Orams gjorde. Deras överklagande ogillades emellertid.

122. Den omständigheten att det enligt cypriotisk lagstiftning krävs att svaranden kan visa att dennes talan inte är uppenbart ogrundad för att ett överklagande av en tredskodom ska bifallas har inte heller, såvitt framgår, inverkat på makarna Orams rätt till försvar i väsentlig utsträckning. Den omständigheten att de i sak inte kunnat övertyga de cypriotiska domstolarna om deras rättsuppfattning kan inte beaktas i erkännande- och verkställighetsförfarandet enligt artiklarna 36 och 45.2 i förordningen.

123. Den fjärde tolkningsfrågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att erkännande och verkställighet av en tredskodom inte kan vägras med hänvisning till oriktigheter vid delgivning av stämningen om svaranden som till en början uteblivit haft möjlighet att överklaga tredskodomen, domstolarna i ursprungsstaten därefter prövat domen i ett fullständigt och opartiskt förfarande och det inte har framkommit några uppgifter i målet som ger anledning att anse att svarandens rätt till försvar åsidosatts i detta mål.

5. Den femte tolkningsfrågan

124. Med hänsyn till svaret på den fjärde frågan behöver den femte frågan inte besvaras.

V — Förslag till avgörande

125. Mot denna bakgrund föreslår jag att domstolen besvarar tolkningsfrågorna från Court of Appeal på följande sätt:

1. Den omständigheten att tillämpningen av gemenskapens regelverk enligt artikel 1.1 i protokoll nr 10 till anslutningsakten från år 2003 ska skjutas upp i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska

kontrollen, utgör inte hinder för en domstol i en annan medlemsstat att med stöd av förordning nr 44/2001 erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i Republiken Cypern med anknytning till ett område som inte kontrolleras av Republiken Cyperns regering.

2. Artikel 35.1 jämförd med artikel 22.1 i förordning nr 44/2001 innebär att en domstol i en medlemsstat inte har rätt att inte erkänna och verkställa en dom som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat avseende fast egendom i den sistnämnda medlemsstaten som är belägen i ett område över vilket regeringen i den medlemsstaten inte utövar den faktiska kontrollen.
3. En domstol i en medlemsstat kan inte vägra erkänna eller verkställa en dom med åberopande av ordre public-förbehållet i artikel 34.1 i förordning nr 44/2001 av det skälet att domen formellt visserligen kan verkställas i ursprungsstaten men av skäl hänförliga till sakomständigheterna inte kan verkställas där.
4. Artikel 34.2 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att erkännande och verkställighet av en tredskodom inte kan vägras med hänvisning till oriktigheter vid delgivning av stämningen om svaranden som till en början uteblivit haft möjlighet att överklaga tredskodomen, domstolarna i ursprungsstaten därefter prövat domen i ett fullständigt och opartiskt förfarande och det inte har framkommit några uppgifter i målet som ger anledning att anse att svarandens rätt till försvar åsidosatts i detta mål.